

Η οικονομική μας πολιτική πνέει τα λοίσθια*

Μαρία Νεγρεπόντη-Δελιβάνη**

Περίληψη

Το παρόν άρθρο αναφέρεται στα αίτια της αποτυχίας του σταθεροποιητικού προγράμματος που ακολουθείται στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια, διαπιστώνονται οι αποτυχίες της πολιτικής λιτότητας που ακολουθείται από την κυβέρνηση και επισημαίνονται οι ενδεδειγμένες κατευθυντήριες γραμμές που πρέπει να ακολουθήσει στο μέλλον η χώρα.

Εισαγωγή

Η τελευταία έκθεση του διοικητή της Τράπεζας Ελλάδας σηματοδότησε, ουσιαστικά, το τέλος της πολιτικής λιτότητας, όπως και το τέλος των μύθων που καλλιεργήθηκαν, για να επιβληθεί και να εφαρμοστεί η πολιτική αυτή επί μία, περίπου, δεκαετία. Η πεποίθηση αυτή είναι διάχυτη, έστω κι αν εξακολουθεί να παρέχεται, επισήμως, η διαβεβαίωση ότι αυτή θα συνεχιστεί.

Και, εξάλλου, η εντύπωση αυτή ενισχύεται και από την πρόσφατη λήψη σπασμωδικών κυβερνητικών μέτρων, που αποβλέπουν στον περιορισμό ενός διαρθρωτικού πληθωρισμού, δηλαδή ενός πληθωρισμού, που οφείλεται κύρια και πρωταρχικά, στη διανομή τεράστιων κερδών-προσόδων, που όμως δεν επενδύονται.

Πράγματι, με την αναζωπύρωση του πληθωρισμού, κατέρρευσε και η τελευταία ελπίδα εμφάνισης θετικών αποτελεσμάτων, από

* Το παρόν άρθρο υποβλήθηκε για δημοσίευση στο περιοδικό στις 28-6-1996.

** Καθηγήτρια και π. Πρύτανης στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

τη μακρόβια εφαρμογή της πολιτικής λιτότητας. Ωστόσο, η παταγώδης αποτυχία της ατυχέστατης αυτής πολιτικής δεν περιορίστηκε, απλά, στην καθολική της αδυναμία να υλοποιηθεί έστω και έναν από τους στόχους, που είχε υποσχεθεί, αλλά επιπλέον και κυρίως στο γεγονός ότι αυτή κατέληξε σε αποτελέσματα, που αν και δεν είχαν επίσημα προβλεφθεί, θέτουν όμως σε σοβαρότατο κίνδυνο την ισορροπία, τη συνοχή και το μέλλον της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας.

Τώρα, λοιπόν, που η μακρόχρονη αυτή πολιτική, πνέει επίτελους τα λoίσθια, θα προσπαθήσω να συνοψίσω, πρώτον τους λόγους, για τους οποίους εξαρχής, δεν είχε καμία πιθανότητα επιτυχίας, στην Ελλάδα, και για αυτό έπρεπε να είχε αναζητηθεί κάποια εναλλακτική της μορφή, δεύτερον, τις τραγικά αρνητικές της συνέπειες, και τρίτον τις ενδεδειγμένες κατευθυντήριες γραμμές της νέας ελληνικής μακροοικονομικής πολιτικής.

A. Τα αίτια της αποτυχίας του «σταθεροποιητικού» προγράμματος

Αυτά είναι πολυάριθμα και εστιάζονται κύρια και πρωταρχικά στις διαρθρωτικές αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας, που διαφέρει ριζικά και ουσιαστικά από τους εταίρους της, της Ε.Ε., ακόμη δε και από τις χώρες του ευρωπαϊκού Νότου. Όφειλε, λοιπόν, η Ελλάδα να αναζητήσει μακροοικονομική πολιτική, προσαρμοσμένη στις δικές της ανάγκες, για να είναι αποτελεσματική και για να μην είναι επικίνδυνη, για αυτήν. Διότι, προκειμένου να μην αδικήσουμε την Ε.Ε. και το Μάαστριχτ, οι απαιτήσεις τους, είναι σαφές ότι δεν περιελάμβαναν και επιβολή των μεθόδων επίτευξής τους.

Τα αίτια αυτά, θα τα διαχωρίσουμε, σε τρεις κατηγορίες, προκειμένου να γίνει σαφέστερη η προέλευσή τους, αλλά και οι πιθανοί τρόποι αντιμετώπισής τους:

α) Αίτια τεχνικής μορφής

- Πολιτικές λιτότητας και σταθεροποιητικές πολιτικές, είναι από τη φύση τους, βραχυχρόνιες, ενώ στην ελληνική περίπτωση εκλήφθησαν εσφαλμένα, ως μακροχρόνιες.

- Η πολιτική λιτότητας-σταθεροποίησης εμφανίστηκε και επιβλήθηκε ως «μονόδρομος», πράγμα που της στέρησε την αναγκαία ευελιξία, για συνεχή βελτίωση και αναθεώρηση, με βάση τα μερικότερα αποτελέσματά της.
- Βασίστηκε σε μια σειρά από υποθέσεις, που ουδόλως ανταποκρινόταν στην πραγματικότητα, όπως ότι το κόστος εργασίας είναι υψηλό και για αυτό δεν πραγματοποιούνται επενδύσεις, ότι η έναρξη της αναπτυξιακής διαδικασίας προϋποθέτει «σταθεροποίηση», ότι η εξασφάλιση αποταμίευσης εγγυάται και την πραγματοποίηση επενδύσεων, κ.ά.
- Είχε την ατυχεστάτη έμπνευση να θέσει ως πρωταρχικό στόχο της την καταπολέμηση του πληθωρισμού· στόχος, δηλαδή, που ήταν αδύνατον να πραγματοποιηθεί, χωρίς ριζικές διαρθρωτικές μεταβολές.

β) Διαρθρωτικά αίτια

- Πολιτικές λιτότητας, είναι αδύνατον να καταλήξουν στους στόχους, που αρχικά θέτουν, όταν μέσω αυτών περιορίζονται μόνον τα εισοδήματα των μισθωτών, των οποίων το ποσοστό στη συνολική απασχόληση δεν υπερβαίνει το 46%, όπως συμβαίνει στην Ελλάδα. Αντίθετα, αυτής της μορφής οι πολιτικές είναι πολύ προσφορότερες σε οικονομίες, όπως οι λοιπές της Ε.Ε., με ποσοστό μισθωτών, στην συνολική απασχόληση, ανώτερο από 85%, διότι σε αυτές ελέγχεται σημαντικότερο τμήμα των συνολικών εισοδημάτων. Έτσι, για την ελληνική περίπτωση, θα έπρεπε εξ αρχής να είναι σαφές, πως θετικά αποτελέσματα, από την εφαρμογή της πολιτικής λιτότητας θα μπορούσαν να αναμένονται, μόνον εφόσον αυτή επεκτεινόταν και στα εισοδήματα, που δεν είναι μισθοί, δηλαδή στα κέρδη. Στην παραπάνω διαπίστωση πρέπει να προστεθεί, επιπλέον, και το γεγονός ότι η εμβέλεια των μισθών στο σύνολο των εισοδημάτων της ελληνικής οικονομίας, συρρικνώνεται ακόμη περισσότερο, υπό την επίδραση του άδικου φορολογικού συστήματος, της ανερχόμενης ανεργίας, του πληθωρισμού και των τρόπων αντιμετώπισης του εσωτερικού δημοσίου χρέους, έτσι που να φαντάζει καθαρή ουτοπία η ελπίδα των αρμοδίων ότι με τον περιορισμό αποκλειστικά και μόνον των μισθών, θα επιτύχουν τους στόχους αυτής της πολιτικής τους.

- Εξάλλου, μια οικονομία, όπως η ελληνική, με παραοικονομική δραστηριότητα που αγγίζει το 50% (και ήδη, πιθανότατα, και περισσότερο) της καταγεγραμμένης, είναι ουσιαστικά οικονομία μη δυνάμενη να ελεγχθεί, μέσω πολιτικής λιτότητας, η οποία συρρικνώνει απλά και μόνον τα εισοδήματα των μισθωτών, τα οποία αποτελούν μικρό κλάσμα των συνολικών. Αντίθετα, σε περιπτώσεις, όπως η ελληνική, είναι εξαιρετικά επικίνδυνη η εφαρμογή μιας τέτοιας πολιτικής, δεδομένου ότι αυτή ενθαρρύνει κάθε μορφής τάσεις της οικονομίας προς μη παραγωγικές συμπεριφορές, προτιμήσεις και δραστηριότητες, όπως είναι, ανάμεσα και σε άλλες, η υποκατάσταση εγχωρίων από εισαγόμενα προϊόντα, που μοιραία καταλήγει σε προβλήματα του εμπορικού ισοζυγίου και σε άπνοια της επενδυτικής δραστηριότητας.
- Ο ελληνικός πληθωρισμός είναι διαρθρωτικής υφής, πράγμα που σημαίνει ότι δεν είναι δυνατή η κατά μέτωπον επίθεση, εναντίον του, αν προηγούμενα δεν αντιμετωπισθούν οι αιτίες που τον δημιουργούν. Ο γνωστότατος Γάλλος οικονομολόγος Fr. Perroux, πριν αρκετά χρόνια, έδωσε τον ορισμό του διαρθρωτικού πληθωρισμού, που ανταποκρίνεται πλήρως στην ελληνική περίπτωση. Πρόκειται, δηλαδή, για κέρδη, που δεν επενδύονται και που δημιουργούν, έτσι, «οικονομία προσόδων» στη θέση της «οικονομίας κερδών». Δυστυχώς, επί 10 περίπου χρόνια, η μακροοικονομική μας πολιτική είχε θέσει ως υπ' αριθμόν 1 στόχο της, στόχο, του οποίου η πραγματοποίηση ήταν αδύνατη. Για βραχύτατο διάστημα, όπως ήταν αναμενόμενο, ο πληθωρισμός υποχώρησε, κάτω από την πίεση ανορθόδοξων σταθεροποιητικών προγραμμάτων, για να αναζωπυρωθεί και πάλι, πρόσφατα, όπως συνέβη με όλες σχεδόν τις περιπτώσεις χωρών, που κατέφυγαν σε παρόμοιες πολιτικές.

γ) Μέτρα και στόχοι ασύμβατοι μεταξύ τους

- Η πάταξη του πληθωρισμού, ανεξάρτητα από την έλλειψη αποτελεσματικότητάς της, είναι ασύμβατη με την ταυτόχρονη προσπάθεια αντιμετώπισης δημοσίου χρέους και ελλειμμάτων. Αντίθετα, η αντιμετώπιση του δημοσίου χρέους είναι ευχερέστερη σε ελεγχόμενο πληθωριστικό περιβάλλον. Ο συνδυασμός λοιπόν, των δύο αυτών στόχων, υπήρξε ατυχέστατος, και όπως αναμενόταν, οδήγησε σε πλήρη αποτυχία αυτής της πολιτικής.

- Η εφαρμογή αντιπληθωριστικής-σταθεροποιητικής πολιτικής, εκτός από το ότι ουδόλως αποτελεί προϋπόθεση για την έναρξη αναπτυξιακής διαδικασίας (όπως αποδεικνύει πρόσφατη έρευνα της Παγκόσμιας Τράπεζας, που αναφέρεται σε 147 οικονομίες, για την περίοδο 1950-85) είναι επιπλέον και παντελώς ασύμβατη με τις ανάγκες και τις δυνατότητες αναπτυσσόμενης οικονομίας, όπως η ελληνική. Ιδιαίτερα, τώρα, που με τις νέες ιστορικές συγκυρίες, η ταχύρρυθμη ανάπτυξή της, θα μπορούσε να βασισθεί, κύρια και πρωταρχικά, στις αυξημένες εξαγωγές της προς τα Βαλκάνια και την Ανατολική Ευρώπη.
- Η ίδια διαπίστωση ισχύει, φυσικά, και αναφορικά με την πολιτική της σκληρής δραχμής, που περιορίζει ακόμη περισσότερο την ήδη χαμηλή ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων και τα καθιστά λιγότερο επιθυμητά στην αλλοδαπή.
- Ακόμη, είναι ασύμβατος ο βασικός τρόπος αντιμετώπισης του εσωτερικού δημοσίου χρέους, με τις αναπτυξιακές ανάγκες της ελληνικής οικονομίας, εφόσον η υψηλή και, κατ' αρχήν, ακίνδυνη απόδοση των, εν γένει, τίτλων του δημοσίου, αποθαρρύνει τη ροπή για επένδυση.
- Τέλος, ο περιορισμός της ιδιωτικής κατανάλωσης, που επιχειρήθηκε με τη συρρίκνωση των μισθών, προκειμένου έτσι να διευκολυνθεί, δήθεν, η αντιμετώπιση χρέους και ελλειμμάτων, αποτέλεσε επίσης ανεπιτυχή συνδυασμό πολιτικής, εφόσον σχετικές έρευνες δείχνουν ότι η σχέση δημοσίου χρέους και ιδιωτικής κατανάλωσης, στην ελληνική περίπτωση, είναι αρνητική. Που σημαίνει, δηλαδή, ότι αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης περιορίζει το ύψος του δημοσίου χρέους.

B. Οι αρνητικές συνέπειες της πολιτικής λιτότητας

Η πολιτική λιτότητας, αν και εφαρμόστηκε επί, ανώμαλα, μακρόχρονο διάστημα, για την περίπτωση της, απέτυχε εντούτοις να προωθήσει έστω και έναν από τους στόχους, που αρχικά είχε θέσει. Ακόμη και η πτώση του πληθωρισμού, που χαιρετίσθηκε με δυσανάλογο, για τη σημασία της ενθουσιασμό έπαυσε να αποτελεί το γέρας της νίκης αυτής της πολιτικής. Επιπλέον, η ελληνική οικονομία αποκλίνει σταθερά, και δε συγκλίνει με το μέσο αναπτυξιακό επίπεδο της Ε.Ε., και μετά το 1986 το δημόσιο έλλειμ-

μα και χρέος ουδόλως εμφανίζουν βελτίωση και το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου διευρύνεται επικίνδυνα.

Αν, ωστόσο, η δήθεν «σταθεροποιητική» αυτή πολιτική απέτυχε να εκπληρώσει τους στόχους που έθεσε, πραγματοποίησε ωστόσο άλλους, που δεν είχε δηλώσει ως εξαρχής επιθυμητούς. Πρόκειται για:

α) Την έξαρση της παραοικονομικής δραστηριότητας, όπως βέβαια και της φοροδιαφυγής. Αυτή έχει λάβει τεράστιες διαστάσεις, ανάμεσα στο 1980 και στο 1995, που μπορούν να εκτιμηθούν με τον υπολογισμό εμβέλειας μισθών και κερδών, στο συνολικό αστικό εισόδημα (εκτός γεωργικών εισοδημάτων), από τη μία πλευρά και συμμετοχής τους στο φορολογικό βάρος, από την άλλη. Είναι, ωστόσο, περίεργο το γεγονός, ότι οι εργατικές οργανώσεις στην Ελλάδα, ουδέποτε επικαλέσθηκαν, τουλάχιστον ευθέως, τη διάσταση αυτήν, κατά τη διεκδίκηση των αμοιβών τους.

Πράγματι:

Μισθοί: Φόροι (%)			Πρόσοδοι: Φόροι (%)			
1965:	29.2:	31.7 = 0.92	70.7:	68.3 = 1.03		
1979:	37.7:	37.4 = 1.00	62.2:	62.6 = 0.99		
1980:	37.8:	52.1 = 0.72	62.1:	47.9 = 1.29		
1982:	40.1:	54.7 = 0.73	59.8:	45.3 = 1.32		
1985:	41.5:	65.9 = 0.62	58.5:	34.1 = 1.71		
1991:	38.5:	60.1 = 0.64	61.5:	39.9 = 1.54		
1992:	36.7:	58.7 = 0.62	63.3:	41.3 = 1.53		
1993:	31.6:	61.2 = 0.51	68.4:	38.8 = 1.76		
1994:	34.0:	60.3 = 0.56	66.0:	39.7 = 1.66		
1995:	32.0:	59.3 = 0.53	68.0:	40.7 = 1.67		
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)

Πηγή: Ο.Ο.Σ.Α., Δηλώσεις φυσικών προσώπων για τη φορολογία εισοδήματος.

Σημειώσεις: 1) Η στήλη (1), απεικονίζει το μερίδιο της εργασίας μέσα στο Α.Ε.Π. 2) Η στήλη (2), το μερίδιο επιβάρυνσης μισθωτών και συνταξιούχων, στο συνολικό φορολογικό βάρος 3) Η στήλη (3) εκτιμά την εμβέλεια των εισοδημάτων από μισθούς και συντάξεις, μέσα στο σύνολο της οικονομίας 4) Οι στήλες (4), (5) και (6) υπολογίζονται με βάση τη γενική υπόθεση, σε προβλήματα κατανομής του εισοδήματος της ύπαρξης δηλαδή δύο ειδών εισοδημάτων: Μισθών και προσόδων. Έτσι, η στήλη (6) εκλαμβάνεται ως συνδυασμός φοροδιαφυγής και παραοικονομίας.

Το στοιχείο, που επιβάλλεται να υπογραμμισθεί, με βάση τους παραπάνω υπολογισμούς, είναι οι εσφαλμένες εντυπώσεις και διαπιστώσεις, στις οποίες καταλήγουμε, σχετικά με τάσεις προς μεγαλύτερη φορολογική δικαιοσύνη ή με περιορισμό της φοροδιαφυγής, όταν βασιζόμαστε αποκλειστικά και μόνον στην ποσοστιαία κατανομή του συνολικού φορολογικού βάρους, ανάμεσα σε μισθωτούς-συνταξιούχους, και λοιπές κοινωνικοεπαγγελματικές κατηγορίες. Αυτή η διάσταση, μόνη της, και χωρίς τη συνεκτίμηση του μεριδίου μισθών και κερδών, μέσα στο Α.Ε.Π., είναι παραπειστική και ανίκανη να καταλήξει σε συμπεράσματα, σχετικά με μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό φορολογικής δικαιοσύνης, δεδομένου ότι τα δύο αυτά ποσοστά (του μεριδίου του εισοδήματος μέσα στο Α.Ε.Π. και της συμβολής εκάστου στο συνολικό φορολογικό βάρος) επηρεάζονται από διαφορετικούς παράγοντες, οι οποίοι και τελικά προσδίδουν ό,τι θα μπορούσε να είναι η «εμβέλεια» και η σχετική αγοραστική δύναμη του καθενός από τα δύο είδη εισοδημάτων, στη λειτουργία της συγκεκριμένης οικονομίας. Έτσι, η «εμβέλεια» μισθών-συντάξεων, εμφανίζει στη 10ετία 1985-95, μείωση ίση με 42%, σε σχέση με αυτήν του 1965 και 1979, ενώ, αντίστοιχα η «εμβέλεια» κερδών-προσόδων, μια αύξηση της τάξης του 64% για τις ίδιες περιόδους. Είναι, βέβαια, προφανές ότι η αύξηση αυτή κερδών-προσόδων, αποτελεί παράλληλα και μία πολύ σοβαρή ένδειξη του ύψους της συνδυασμένης φοροδιαφυγής-παραοικονομίας (αν και η δεύτερη είναι πολύ ανώτερη της πρώτης). Ακόμη, αποδεικνύεται, ότι τα αντικειμενικά κριτήρια φορολόγησης, όχι μόνον δε βελτίωσαν την πρωτεραία κατάσταση, αλλά και την επιδείνωσαν. Κι αυτό, επειδή:

- Η εφαρμογή τους συνδυάστηκε, με μείωση του μεριδίου της εργασίας μέσα στο ΑΕΠ και αντίστοιχη αύξησή του, για τα κέρδη-προσόδους.
- Η εφαρμογή τους αφορούσε, κυρίως, μικρομεσαίους επιχειρηματίες και βιοτέχνες, ενώ δεν κατόρθωσε να συλλάβει τα υψηλά κέρδη-προσόδους.

Είναι, δυστυχώς, αναμφισβήτητο, ότι υπό τη μακρόχρονη εφαρμογή της «σταθεροποιητικής» πολιτικής, της ανερχόμενης ανεργίας, της υποχώρησης του κοινωνικού κράτους, του παγώματος των πραγματικών μισθών και του τρόπου αντιμετώπισης του εσωτερικού δημοσίου χρέους και ελλειμμάτων, η εικόνα εισοδηματικής αποσταθεροποίησης εμφανίζεται, ήδη, εφιαλτική. Θα πρέπει να είναι σαφές, ότι με αποτυπωμένη μια τέτοια κατάσταση εισοδηματικής κατανομής, φοροδιαφυγής-παραοικονομίας, δημο-

σίων οικονομικών και κοινωνικού ιστού, είναι το λιγότερο ουτοπία να εξακολουθεί να γίνεται λόγος περί «σταθεροποιητικής» πολιτικής. Η αθέατη πλευρά της ελληνικής σελήνης, είναι μεγαλύτερη από το ήμισυ της θεατής και, φυσικά, η αθέατη πλευρά δίνει τον τόνο στην όλη οικονομική δραστηριότητα της χώρας.

β) *Το εμπορικό ισοζύγιο*, κάτω και από την πίεση της πολιτικής της «σκληρής δραχμής» συμπληρώνει, επάξια, το έργο της παραοικονομίας-φοροδιαφυγής: Ενώ οι εξαγωγές για την περίοδο 1984-87 κάλυπταν το 45% των εισαγωγών μας, το 1995 αυτές καλύπτουν μόνον το 25%.

γ) *Τη βαθεία ύφεση*, αποτέλεσμα και αυτή της άτυχης μακροοικονομικής πολιτικής, που κατόρθωσε μετά το 1986, να αποκλίνει και να μη συγκλίνει πλέον τη χώρα μας, με το μέσο αναπτυξιακό επίπεδο της Ε.Ε.. Όπως ο μέσος ρυθμός αύξησης του πραγματικού Α.Ε.Π. μας, για την περίοδο 1979-94 ήταν μόνο 1,6 έναντι 2,1 της Ε.Ε., το μέσο κατά κεφαλήν εισόδημά μας, από 64,1% του μέσου κοινοτικού το 1980, έπεσε στο 58,3% το 1994. Επιπλέον, η ύφεση έφερε την ανεργία στα ίδια επίπεδα με την αντίστοιχη της Ε.Ε., χωρίς αυτά δικαιολογούνται από την ελληνική αποβιομηχάνιση μιας ουδέποτε ολοκληρωθείσας εκβιομηχάνισης.

δ) *Τη χωρίς προηγούμενο αναδιανομή του εισοδήματος*. Εκτός από τον εσωτερικό δανεισμό, που ανακατανέμει από τους πτωχότερους στους πλουσιότερους πάνω από 2 τρις το χρόνο, θα πρέπει να προστεθεί και η πραγματοποίηση εξαιρετικά υψηλών κερδών, τα τελευταία 5 χρόνια. Αυτή η αναδιανομή, υπέρ των κερδών, θα ήταν επιθυμητή αν αυτά πήγαιναν προς παραγωγικές επενδύσεις. Ακριβώς, όμως, το γεγονός της χρόνιας υποτονικότητας των επενδύσεων και της μη χρησιμοποίησης κερδών-απολαβών από την εισοδηματική ανακατανομή, καθιστά τον ελληνικό πληθωρισμό διαρθρωτικό και συνεπώς μη αντιμετωπίσιμο με αποσπασματικά μέτρα που στοχεύουν στον περιορισμό του.

Συμπερασματικά, λοιπόν, η ελληνική οικονομία υπέστη μια ατυχέστατη μακροοικονομική πολιτική, επί 10 περίπου χρόνια, η οποία δεν κατόρθωσε να προωθήσει κανέναν από τους στόχους, που είχε θέσει. Μιας πολιτικής, που ενδεχόμενα αποτελεί «μονόδρομο» για τις ήδη αναπτυγμένες οικονομίες της Ε.Ε., όχι όμως και για την ενδιάμεσης ανάπτυξης ελληνική οικονομία. Αντίθετα, η εφαρμογή της κατέληξε σε άλλες και τραγικά αποσταθεροποιητικές συνέπειες, οι οποίες όσο διατηρούνται στα πλαίσιά της, μεγιστοποιούν τον κίνδυνο της οριστικής αποσύνδεσης στόχων και συνεπειών της μακροοικονομικής πολιτικής. Για αυτό, και σε πεί-

σμα κάποιων ενσήμων, που κατά καιρούς λαμβάνουμε από την Ε.Ε., για τα δήθεν θετικά μακροοικονομικά μας επιτεύγματα, εμείς οφείλουμε, έστω και με τόσο μεγάλη καθυστέρηση, να χαράξουμε αποτελεσματική μακροοικονομική πολιτική, για την ιδιόρρυθμη ελληνική περίπτωση.

Γ. Οι ενδεδειγμένες κατευθυντήριες γραμμές της πολιτικής μας

Επιβάλλεται:

α) Άμεση σταθεροποιητική ανακατανομή του εισοδήματος, από τα κέρδη προς τους μισθούς και συντάξεις, έτσι ώστε το μερίδιο των μισθών να πλησιάσει το 47-48% του αστικού Α.Ε.Π. Αυτή, μπορεί να επιχειρηθεί:

– Πρώτον, με τη βοήθεια ενός αποτελεσματικότερου φορολογικού συστήματος, που να συλλάβει την τεράστια φοροδιαφυγή. Και επειδή ο βαθμός φορολογικής μας ηθικής είναι εξαιρετικά χαμηλός και δεν αναμένεται βελτίωσή του σε σύντομο χρονικό διάστημα, θα έπρεπε να αντιμετωπισθεί η πλήρης εγκατάλειψη του φόρου επί του εισοδήματος και η υποκατάστασή του από γενικό φόρο επί της κατανάλωσης, με προσαυξημένους συντελεστές, για την κατανάλωση πολυτελών αγαθών και υπηρεσιών. Πρόταση που επαναλαμβάνω τα τελευταία 5 χρόνια.

– Δεύτερον, με την καθιέρωση των 35 ωρών εβδομαδιαίας εργασίας, ως του μοναδικού μέτρου, που θα είναι σε θέση να περιορίσει σημαντικά την ανεργία και να επαναφέρει τα μερίδια μισθών και κερδών μέσα στο εισόδημα, σε όρια αποδεκτά για την ορθολογική λειτουργία της οικονομίας. Περιπτώ, βέβαια, να προσθέσω, ότι η μείωση αυτή δεν πρέπει να συνοδευθεί από μείωση, αλλά αντίθετα από αύξηση των απολαβών των εργαζομένων.

– Τρίτον, με την εγκατάλειψη της μετωπικής σύγκρουσης εναντίον του πληθωρισμού, που ουδέν αποδίδει, με την εγκατάλειψη της σκληρής δραχμής και με τη μετατροπή του βραχυπρόθεσμου τμήματος του δημοσίου χρέους, σε μακροπρόθεσμο.

– Τέταρτον, με την απόδοση, στην εργασία, όχι μόνον του πληθωρισμού, αλλά και της αύξησης παραγωγικότητας, που φυσιολογικά της αναλογεί.

– Πέμπτον, με την κατάργηση όλων των φοροαπαλλαγών και εκπτώσεων, που κατά κανόνα αποτελούν προϊόν πιέσεων ισχυρών,

κατά καιρούς, κοινωνικοεπαγγελματικών κατηγοριών και τη σύσταση ολιγαρίθμων νέων, ύστερα από μελέτη της κάθε περίπτωσης.

β) Μείωση του επιπέδου επιτοκίων, ουσιαστική αναγνώριση του ηγετικού ρόλου Μακεδονίας και Θράκης στην αναπτυξιακή διαδικασία και στήριξη της επιχειρηματικής και, κυρίως, επενδυτικής όπως και εξαγωγικής πρωτοβουλίας, με όλα τα μέσα, που θα πρέπει να είναι αυτά της αποκέντρωσης.

γ) Συνειδητοποίηση των πραγματικών μεγεθών της ελληνικής οικονομίας και προσπάθεια άμεσης ενσωμάτωσής τους, στην εφαρμοζόμενη μακροοικονομική πολιτική. Διότι, είναι φανερό, ότι η δυνατότητα αύξησης των δημοσίων εσόδων κατά 50% και πλέον των παρόντων, μεταβάλλει ριζικά την εικόνα των προβλημάτων της ελληνικής οικονομίας. Αυτή, δεν καταγράφει πια δημόσιο χρέος της τάξης του 120% περίπου, στο Α.Ε.Π. αλλά ποσοστό που πλησιάζει στις απαιτήσεις του Μάαστριχτ. Αυτή, ακόμη, δεν είναι πια υποχρεωμένη να μάχεται, με τόσο αναποτελεσματικούς τρόπους, όπως μέχρι σήμερα, εναντίον των δημοσίων ελλειμμάτων, του υψηλού πληθωρισμού, του δήθεν μεγάλου δημοσίου τομέα κ.λπ.

Χρειάζεται, πολύ θάρρος, είναι αλήθεια, για την παραδοχή πλήρους και σε όλα τα επίπεδα, αποτυχίας της μακροοικονομικής μας πολιτικής. Μιας πολιτικής, επιπλέον, που συσώρευσε ανυπολόγιστης εμβέλειας δεινά στην ελληνική οικονομία και κοινωνία. Ωστόσο, αυτή η παραδοχή, αμέσως τώρα, μπορεί να συνδεθεί με κάποιες ελπίδες ανόρθωσης. Αργότερα, όχι.

Και όσο για την ανάπτυξη, η πραγματοποίησή της απαιτεί όρους ανισορροπίας, που εκ των υστέρων ισορροπούν.

